

Роксолана ПРОКОПЧУК,
аспірант кафедри теорії та методики
Київської академії декоративно-прикладного мистецтва та дизайну імені Михайла Бойчука
(Київ, Україна) prokorshukpro1989@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ЮВЕЛІРНОГО ДИЗАЙНУ КРАЩИХ ШКІЛ КРАЇН ЄВРОПИ ТА ІЗРАЇЛЯ

Розвиток дизайн-освіти в Україні набуває в даний час найбільшої популярності, що саме й вимагає її реформування та удосконалення, яке б відповідало новим тенденціям та сучасним вимогам. Особливого реформування потребує ювелірна освіта, яка в Україні на думку вчених є застарілою і потребує реформування та удосконалення. З приходом інновацій та модернізації ювелірного виробництва, в Україні як ніколи постало питання розвитку ювелірного мистецтва та успішного розвитку ювелірної галузі для конкурентноспроможності серед інших розвинутих країн світу завдяки якісній підготовці майбутніх фахівців галузі. Українське ювелірне виробництво є пріоритетною галуззю економічного розвитку України і багато в чому успішність галузі залежить від якості підготовки майбутнього фахівця до професійної діяльності у ювелірній галузі мистецькими навчальними закладами.

У статті розкрито особливості навчання ювелірного дизайну у кращих навчальних закладах та школах Європи та Ізраїля, адже в Україні існує проблема у підготовці висококваліфікованих спеціалістів в галузі ювелірного виробництва, зокрема дизайнерів ювелірних прикрас, для конкурентноспроможності на відчизняному та світовому ринку, що зумовлює до перегляду та удосконалення освітніх програм по ювелірному мистецтві. Сьогодні як ніколи зарубіжний досвід важливий в розвитку ювелірної освіти в Україні, тому досліджено кращі навчальні заклади де навчають ювелірному дизайну в Італії, в Франції, Великій Британії. Детально розглянуто зміст навчальних дисциплін по спеціальності «ювелірний дизайн» на факультеті дизайну Азріелі – Шенкарського коледжу інженерії, дизайну та мистецтва, та представлено приклади робіт студентів по кожній дисципліні.

Методом аналізу та порівняння виявлено, що участь в проєктах, виставках, конкурсах та стажування на підприємствах є обов'язковою умовою у всіх навчальних закладах. Також, студенти відвідують музеї, галереї та спеціалізовані виставки. Але кожен навчальний заклад відрізняється своїми навчальними планами та дисциплінами по даній спеціальності.

Виявлено, що всі навчальні заклади дуже серйозно відносяться до викладацького складу, шукають кращих спеціалістів та практиків в даній сфері, що гарантує високий рівень підготовки майбутніх фахівців.

Окрім цього виявлено, що студенти окрім фахових дисциплін вивчають предмети за напрямом бізнесу, а також дипломна робота може здійснюватися під час стажування на підприємстві чи компанії в обраній галузі, і кінцевий результат, а саме випуск колекції є підсумком фахової готовності.

Досліджено, що в 2009 році створена Асоціація випускників Шенкарського коледжу інженерії, дизайну та мистецтва, ціллю якої – допомогти випускникам, створювати мережу контактів, для підтримування спільних інтересів та розширення можливостей репутації випускників Шенкари.

Ключові слова: ювелір, дизайнер ювелір, ювелірний дизайн, ювелірна школа, освіта, дизайн-освіта, мистецька освіта.

Roksolana PROKOPCHUK,
PhD student at the Departments of Theory and Methodology
Kyiv Academy of Decorative and Applied Art and Design named after Mykhailo Boychuk
(Kyiv, Ukraine) prokorshukpro1989@ukr.net

FEATURES OF JEWELLERY DESIGN EDUCATION IN THE BEST SCHOOLS OF EUROPE AND ISRAEL

The development of design education in Ukraine is currently gaining the greatest popularity, which requires its reform and improvement to meet new trends and modern requirements. Jewellery education, which, according to scientists, is outdated and needs to be reformed and improved, requires special reform. With the advent of innovations and modernisation of jewellery production, the issue of jewellery art development and successful development of the jewellery industry in Ukraine has never been more important than now, to be competitive among other developed countries of the world due to the quality training of future industry professionals. Ukrainian jewellery production is a priority sector of Ukraine's economic development, and the success of the industry largely depends on the quality of training of future specialists for professional activities in the jewellery industry by art educational institutions.

The article reveals the peculiarities of teaching jewellery design in the best educational institutions and schools in Europe and Israel, because in Ukraine there is a problem in training highly qualified specialists in the field of jewellery production, in particular jewellery designers, to be competitive in the domestic and global markets, which leads to the revision and improvement of educational programmes in jewellery art. Today, more than ever, foreign experience is important in the development of jewellery education in Ukraine, so the best educational institutions that teach jewellery design in Italy, France, and the UK have been studied. The content of academic disciplines in the speciality "jewellery design" at the Faculty of Design of Azrieli – Shenkar College of Engineering, Design and Art is considered in detail, and examples of students' works in each discipline are presented.

The method of analysis and comparison has revealed that participation in projects, exhibitions, competitions and internships at the enterprise is a prerequisite in all educational institutions. Students also visit museums, galleries and specialised exhibitions. However, each educational institution has its own curriculum and disciplines in this speciality.

It has been found that all educational institutions take the teaching staff very seriously, looking for the best specialists and practitioners in this field, which guarantees a high level of training of future professionals.

In addition, it was found that students, in addition to specialised disciplines, study subjects in the field of business, and thesis work can be carried out during an internship at an enterprise or company in the chosen field, and the final result, namely the release of the collection, is the result of professional readiness.

It is investigated that in 2009, the Association of Alumni of the Shenkar College of Engineering, Design and Art was established, the purpose of which is to help graduates, create a network of contacts, to maintain common interests and expand the reputation of Shenkar graduates.

Key words: *jeweller, jewellery designer, jewellery design, jewellery school, education, design education, art education.*

Постановка проблеми. В національній програмі «Освіта» (Україна XXI ст.) наголошується, що сучасна українська освіта має стати основою відтворення інтелектуального та духовного потенціалу народу, виходу вітчизняної науки, техніки, мистецтва і культури на світовий рівень.

«Учіться, читайте, і чужому навчайтесь, Й свого не цурайтесь» (Тарас Шевченко).

Старі, добрі слова – досвід інших хороша школа. Вивчення особливостей ювелірної освіти провідних навчальних закладів Європи на основі своїх національних традицій допоможе побудувати нову, кращу модель ювелірної дизайн-освіти України.

В Україні дизайн-освіта ювелірних виробів набуває великої популярності, що засвідчує велика кількість відкритих навчальних закладів за напрямком ювелірне мистецтво. Для удосконалення ювелірної дизайн-освіти і підняття її до Європейського рівня, вимагає необхідності вивчення досвіду дизайн-освіти ведучих навчальних закладів зарубіжжя. Визначення їхніх особливостей та систем навчання стає актуальним питанням у успішному розвитку мистецької та ювелірної дизайн-освіти в Україні. Адже сьогоднішня задача перед науковцями по мистецькій освіті загалом та дизайн-освітою зокрема є модернізація освітніх програм, для здійснення підготовки високваліфікованих фахівців.

Мета статті. Визначити які провідні навчальні заклади Європи готують спеціалістів в галузі ювелірного дизайну, та визначити особливості навчання дизайну у цих країнах, а також детально розглянути специфіку навчання по спеціальності «Ювелірний дизайн» – Шенкарського коледжу інженерії, дизайну та мистецтва (Ізраїль), який

рахується одним з найкращих навчальних закладів Світу в галузі дизайну.

Аналіз досліджень: Підготовка фахівців з дизайну за кордоном, досліджувалася такими науковцями як: Н. В. Дерев'яноко, О. М. Ельбрах, В. Папенек, У. Персі, Дж. Фішер, Е. В. Шаренкова, Д. Шон. Але особливість підготовки фахівців з ювелірного дизайну за кордоном, ще мало досліджена науковцями, що надає значимості досліджуваній проблемі.

Виклад основного матеріалу. Сучасний дизайнер ювелірних прикрас повинен володіти широким спектром знань і професійних навичкок. Окрім творчого бачення та академічних знань з композиції, рисунку, знання національних традицій та сучасних стилів ювелірного мистецтва, дизайнер повинен розбиратися в кольорах, формах, текстурах та ін., окрім цього вміти працювати з металом та камінням, володіти сучасними технологіями, необхідними для роботи.

В даному дослідженні ми розглянемо найбільш популярні навчальні заклади країн Європи, що набули найбільшого розвитку в області дизайну.

Велика Британія
Бірмінгемський міський університет
(Birmingham City University)

Особливість даного університету є те, що він знаходиться в ювелірному кварталі Бірмінгена, що виготовляє більш як 40 процентів всіх прикрас в Великобританії. Що дає можливість студентам навчатися в атмосфері ювелірної промисловості, і дає унікальну можливість ближче познайомитися з відомими компаніями і пройти в них стажування під час навчання.

Даний заклад пропонує 3-х річну програму бакалавріата в області дизайну ювелірних при-

крас. Ця програма знайомить студентів з теорією і практикою дизайну і виробництва ювелірних прикрас і включає в себе проходження стажування. Окрім цього студенти отримують можливість демонструвати свої роботи на виставках і навіть продавати їх.

Лондонський університет мистецтв (University of Arts London)

В даному закладі дизайн ювелірних виробів вивчають на рівнях бакалавріату та магістратури. Даний університет є одним із найбільш затребуваних в сучасній індустрії мистецтва та ремесл.

Особливістю даного вузу є унікальні навчальні умови: лекції читають кращі ювеліри та представники відомих брендів, студенти працюють в високотехнологічних майстернях, навчаються новітнім комп'ютерним технологіям, здійснюють навчальні поїздки за кордон, відвідують галереї, професійні виставки та ярмарки, знайомляться з потенційними роботодавцями де проходять стажування. Окрім цього, студенти під час навчального процесу розробляють свій авторський виріб.

Middlesex University (Лондон) створений в 1880 році. Тут можна отримати степінь «Бакалавра» по двох спеціалізаціях на вибір: «ювелір», «ювелір моди та ювелірних прикрас». Обидва диплома високо ціняться по всій Європі.

На спеціалізації «ювелір» студенти працюють з такими матеріалами як: метал, пластик, кераміка, скло, текстиль, консультуються зі спеціалістами, відвідують зовнішні лекції, здійснюють поїздки в музеї та на виставки, проходять стажування по спеціальності.

Під час першого року навчання студенти отримують знання, аналізують ідеї, вивчають теорію, та навчаються практичним навичкам, а уже по закінченню другого навчального року, студенти презентують свої роботи на виставці. Даний навчальний заклад співпрацює з ювелірами, декораторами, співробітниками галерей, для того, щоб студенти, набували досвіду для майбутньої кар'єри.

Розглядаючи особливість спеціалізації «ювелір моди та ювелірних прикрас», то перш за все це єдиний навчальний курс в Великобританії, який об'єднує такі напрямки як фешн та ювелірну справу. Це унікальна можливість, де студенти аналізують світ моди, вивчають важливість створення іміджу, стайлінга, а також освоюють вміння представляти ювелірні вироби та біжутерію.

Серед знаменитих випусників даного Університету є такі дизайнери-ювеліри як: Скотт Вілсон, Леслі Вік і Хасам ель Одех. Всі вони створюють ювелірні шедеври для подіумних показів, фотосесій.

Як зазначає дослідниця Дяченко А. в дизайні освіти у Великій Британії на перше місце в навчанні висуваються найбільш актуальні на сучасному ринку праці знання і навички, результатом чого є велика затребуваність випусників. А також у навчально-виховному процесі велика роль приділяється настрою і поведінці людини в різному середовищі. Однією з значущих у професійному плані для дизайнера вважається можливість змінити середовище людини, що відбувається на основі аналізу та прогнозування основних тенденцій розвитку суспільства (Дяченко, 2020: 6).

Італія

Інститут Марангоні (Istituto Marangoni)

Інститут був створений в 1935 році, і був першим приватним навчальним закладом Європи, де випускали професіоналів моди. Сьогодні він входить в топ-5 кращих fashion-шкіл світу і пропонує десятки творчих і бізнес спеціальностей, серед яких є дизайн ювелірних виробів.

На своїх капсулах в Флоренції, Мілані і Лондоні, інститут пропонує програму магістратури з спеціалізації «ювелірний дизайн».

Це інноваційна 15-місячна програма, що включає досить обширну практику, яка дає можливість студентам експериментувати та реалізовувати сміливі ідеї. При чому даний курс охоплює всі творчі і технічні аспекти ювелірного дизайну. Велика увага приділяється вивченню сучасного ювелірного ринку та тенденціям ювелірної моди, знання яких дозволяє майбутнім дизайнерам добитися комерційного успіху. Інститут тісно співпрацює з багатьма брендами та модними будинками, що дозволяє студентам не тільки створювати колекції, але й продавати їх реальним замовникам в Італії та за кордоном.

Високий рівень навчання гарантує викладацький склад, викладачів паралельно працюють в компаніях за даним напрямом, що гарантує постійне оновлення навчальних програм і безпосередній контакт з робочою реальністю з самого початку навчання. Викладацька діяльність є динамічною і міждисциплінарною, вона включає інтерактивні уроки, майстер-класи, проектний досвід, семінари, участь в показах мод, заходах, ярмарках, відвідування музеїв, виставок моди та дизайну.

Вивчаючи навчальну програму Політехнічного університету факультету дизайн в Італії, спостерігається гармонійне поєднання теоретичної та практичної складової, де окрім фахових дисциплін дизайнери опановують економічні дисципліни (Academic programs at the Faculty of Design: Politecnico di Milano, Milano: Politecnico di Milano, 2007).

Щодо особливості дипломного проектування, то воно проходить в трихмісячному стажуванні на підприємстві чи компанії за основним напрямком, в якому студент виконує певне завдання, для виконання якого потрібно знайти відповідне рішення. Якщо робота пройшла успішно та застосовується на практиці, тоді підприємство чи компанія виплачує навчальному закладу вартість виконаного проекту, а майбутній спеціаліст має можливість працювати в цій компанії (Кращі вузи для технічних спеціальностей, мистецтво та дизайн, 2023).

Франція

L'Ecole Van Cleef & Arpels

Це знаменита школа ювелірного мистецтва в Франції. Особливістю школи є проведення постійних міжнародних виставок, конференцій по ювелірному мистецтві, школа пропонує зустрічі, курси, майстер-класи з талановитими майстрами.

Ізраїль

На протязі останніх трьох років ми спостерігаємо динамічний розвиток ізраїльської ювелірної промисловості, сформоване ізраїльке виробництво діамантів, спонукає до розвитку ювелірної продукції, а разом з ним і ювелірної освіти.

Вища освіта в Ізраїлі рахується дуже сильною, доказом цього велика кількість науковців, винахідників, а також високий рівень розвитку науки, медицини та технологій.

Особливість поступання в вищі вузи Ізраїля, полягає в тому, що окрім аттестату зрілості з блискучими оцінками, потрібний іще високий бал по психометрії (дисципліна психології, яка вивчає теорію і методику психологічних вимірів, включаючи вимірювання знань, здібностей, поглядів і якостей особистості), за тих хто має високі бали (750–800), кращі вузи країни буквально змагаються.

Шенкарський коледж інженерії, дизайну та мистецтва (*Shenkar College of Engineering and Design.*), рахується одним з найкращих закладів дизайну та мистецтва в Ізраїлі. Це державний коледж в Рвмат-Гане, в Ізраїлі, який обслуговує ізраїльську промисловість, яка представляє академічну кваліфікацію і НІОКР (відома в Європі як дослідження та технологічні розробки (RTD), представляє собою набір інноваційних дій, що використовуються корпораціями або урядами для розроблення нової послуги або виробничого процесу) для сучасної промисловості.

Коледж Shenkar був заснований в 1970 року саме з метою обслуговування ізраїльської промисловості, та названий в честь Ар'є Шенкара, засновника і першого президента Асоціації виробників Ізраїлю (колишній Союз промисловців Землі Ізра-

їлю). У даному закладі є три факультети: Міждисциплінарне мистецтво, Дизайн та Інженерна справа (About Schenkar, 2023).

Згідно з журналом *Faschionista*, Шенкар посідає 15-місце в списку «найкращих шкіл моди у світі» станом на 2020 рік.

Особливістю є також те, що в 2009 році була створена Асоціація випускників Шенкари, ціллю якої є – допомога випускникам, створити мережу контактів, які підтримуватимуть спільні інтереси, безперервний успіх у бізнесі та розширення можливостей репутації випускників Шенкари.

Даний навчальний заклад акредитований як вищий навчальний заклад. На факультеті дизайну Азріелі, що має ступінь бакалавра та магістра на кафедрі Аліси Гутесман пропонується бакалаврська програма, яка розрахована на 4 роки по спеціальності «ювелірний дизайн», з метою подолання прірви між мистецтвом та промисловістю, Дана програма розроблена по ювелірній справі та комбінуванню, зв'язок між об'єктом і тілом, матеріалом до матеріалу, культурою та середовищем. Ювелірні вироби та предмети, розроблені у відділі, присвячені людям, традиціям, інноваціям, пам'яті та чутливості до естетики. Даний відділ знаходиться в інноваційній, спроектованій будівлі з однією з найбільш обладнаних і передових ювелірних і модельних майстерень у Світі. Навчання на кафедрі спрямоване на якісне отримання знань від викладачів.

Тривалість навчання триває 4 роки (160 кредитів).

Всі предмети діляться на практичні, теоретичні та дизайн, який включає як практичні так і теоретичні знання.

На першому курсі вивчаються такі дисципліни як: «Базова металообробка», «Робота з воском», «Практичний курс дизайну», «Трихмірний дизайн», «3D – моделювання» (три семестри загалом), «Фотошоп» (один семестр), «Ілюстратор» (один семестр), «Креслення», «Технічний малюнок», «Історія мистецтва», «Теоретична металургія» (два семестри), «Самопрезентація» (на даній дисципліні навчання проходить від створення плакатів до стоп-моушена).

На другому курсі фахових дисциплін, студенти проходять курс «Антична ювелірна прикраса», на цьому курсі студенти створюють точну копію ювелірної прикраси, яка була створена до IX ст., за допомогою технологій, які використовувалася при створенні оригіналу.

Також студенти на другому курсі вивчають види ювелірних замків та з'єднання, та використовують їх на практиці. вивчають основи закріпки камінь. Вивчають дисципліну «Продвинута металоо-



Робота студента по курсу «Антична прикраса». Копія сарматських сережок

бробка», на даній дисципліні студенти здійснюють експерименти з литвом, мокуме-гане та ін.



Роботи студентів по курсу «Продвинута металообробка»

З теоретичних дисциплін окрім продовження історії мистецтв, студенти вивчають «Історію дизайну», «Історію ювелірного дизайну», окрім цього студенти мають право вибрати дві дисципліни зі списку “cultural studies”: який починається від історії філософії і етики і закінчується «історією кіноматографа», «протеста в мистецтві і дизайні».

Особливо цікавим на другому курсі також є практичний курс, який з базового перетворюється на тематичний, до прикладу:

1. Курс шахмат. На цьому курсі студенти не просто створюють шахмати, вони вивчають методи виготовлення малих партій, навчаються створювати колекції: де ферзь відрізняється від пішака, але в зальному виді це одна колекція в певній тематиці та стилі.



Приклад роботи по курсу «Шахмати» студентки Тамари П'ейлі

2. Курс «Сердечки» де студенти повинні створити щось нове в самій популярній комерційній формі.



Приклад робіт курсу «Сердечки»

2. Курс «Медалі», даний курс направлений на створення концептуального ювелірного дизайну.



Робота курсу «Медалі» виконав студент Ріль Грінвельд

3. Fashion jewelry – на цьому курсі студенти створюють великі і сміливі подіумні прикраси.



Курс Fashion jewelry: 1 – Данієли Абрамової; 2 – Рілля Грінфелда

На третьому курсі із теоретичних занять додається курс «Геммологія», а з практичних курс «Емалі».

Особливість третього курсу є також те, що появляються незвичні предмети, наприклад «Носимі технології» – це спільний курс з факультетом електроніки, «Інноваційна закріпка» - де кожний студент повинен закріпити каратний камінь яким-небудь несподіваним методом.

Окрім цього, студенти проходять курс «Два грама золота: комерційний дизайн», даний курс присвячений як при найменших затратах створити



Роботи студентів по курсу «Інноваційна закріпка»:
1 – Еден Міндель, 2 – Тамар П'єлі, 3 – Ронні Коен



Роботи по курсу «Носимі технології»:
1 – Катя Рабей; 2 – Маїс Зоабі; 3 – Ной Шафір;
4 – Ріль Грінвельд; 5 – Еден Міндель

найбільш ефективну річ. Відповідно назві курсу, фінальною ціллю є створення ювелірної прикраси з золота, вага якої рівно 2 грама. На протязі всього семестру вони готовилися до даного результату на прикладі створення прикраси з срібла: кожної неділі студенти створюють нову ювелірну прикрасу але з новими умовами, до прикладу: вирізана із воску, закручена з дроту, надруковану на 3D принтері і так далі і всі вони повинні важити до 1.8 грамів.



Роботи студентів по курсу «2 грами»

Також на третьому курсі студенти вибирають курс із пари, так наприклад студенти між:



Роботи курсу «Дизайн годинників»

«Обробка дерева» та «Обробка шкіри», повинні вибрати один.

До прикладу курс дизайн: «Техніка оригами» і «Основи шиття»; «Пластик фантастик» і «Міліардер» (на якому студенти придумують прикрасу із нержавіючої сталі, де після курсу створювався конкурс і кращі роботи масово виготовляються брендом який співпрацює з навчальним закладом); курс «Стімпанк» та «ДНК» (де на курсі «ДНК» де помагають створити і розвинути свій фірмовий стиль); курс «Дизайн окулярів» та «Дизайн годинників».

На четвертому курсі студенти створюють дипломний проект, но крім цього вони проходять курс який спеціально створений для конкурсу, який щороку змінюється відповідно темі конкурсу, до прикладу курс називається «Функціональна ювелірна прикраса», а також вивчають дисципліну «Вітрини», де студенти повинні вибрати кращі свої роботи за минулі три роки, і придумати ідеальну для них вітрину, оформити її і побудувати в центральному приміщенні інституту.

Висновок. Підсумовуючи вище сказане, важливо наголосити, що великого значення у сучасній дизайн-освіті, та зокрема в ювелірній освіті країн Європи та Ізраїля приділяється увага новітнім методам викладання, співпраця з музеями, галереями, міжнародними виставками, ювелірними компаніями, відомими ювелірами та дизайнерами. Викладачами є практики, які паралельно працюють в обраній галузі в компаніях чи підприємствах. Але кожний начальний заклад відрізняється один від одного освітніми програмами та

навчальними планами, кожний начальний заклад постійно змагається за звання кращого.

Окрім навчанню фахових дисциплін, студенти вивчають предмети за напрямком бізнесу, а також

велику увагу приділяють участі у виставках та конкурсах, обов'язковим також є стажування в компаніях, яке також може відбуватися в плані дипломної роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дяченко А. Підготовка фахівців з національного дизайну в зарубіжних закладах вищої освіти. Український педагогічний журнал: Світові тенденції та відчизняні перспективи в освіті. 2020. № 2. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2020-2-5-15>
2. Academic programs at the Faculty of Design: Politecnico di Milano, Milano: Politecnico di Milano, 2007.
3. Кращі вузи для технічних спеціальностей, мистецтво та дизайн [Електронний ресурс]. URL: <https://dec-edu.com/articles/luchschie-vuzy-dlya-tehnicheskikh-specialnostey-iskusstva-i-dizayna>. Дата звернення: Лист. 18, 2023.
4. About Schenkar [Електронний каталог]. Доступно: <https://www.schenkar.ac.il/he/pages/about-shenkar/>. Дата звернення: Лист 25, 2023.

REFERENCES

1. Dyachenko, A. (2020) Pidhotovka fakhivtsiv z natsionalnoho dizainu v zarubizhnykh zakladakh vyshchoi osvity [Training of specialists in national design in foreign higher education institutions]. Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal: Svitovi tendentsii ta vidchyzniani perspektyvy v osviti – Ukrainian Pedagogical Journal: World trends and domestic prospects in education. (2). In Ukrainian. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2020-2-5-15>.
2. Academic programs at the Faculty of Design: Politecnico di Milano, Milano: Politecnico di Milano, 2007/
3. Krashchi vuzy dlia tekhnichnykh spetsialnostey, mystetstvo ta zyzain [The best universities for technical specialities, art and design] [Electronic catalogue]. Dostupno : <https://dec-edu.com/articles/luchschie-vuzy-dlya-tehnicheskikh-specialnostey-iskusstva-i-dizayna>. Data of access: November. 18, 2023.
4. About Schenkar [Electronic catalogue]. Date of access: November. 25, 2023. <https://www.schenkar.ac.il/he/pages/about-shenkar/>